

més a més, en fr. antic i mitjà «se battre avec acharnement», «frapper», «arracher, écorcher», «arrebatar de fuerza» (Oudin, 1607-13), «piller, ravager, escroquer». bastant frequent des del S. XII. No manquen algunes dades catalanes que hi coincideixen: d'una banda sembla que a l'alta Cerdanya diuen *rifla* per la loteria: «tots a riure, com si fossin a punt de treure la *rifla*», AntCayrol (Cerdà, *Cont*, 54, i gloss.), i benasquès *rifla* «pelota con que juegan a la *borruna* --- a la chueca *ista rifla ye de buixo*» ['és de boix'] (Ferraz, 10 94).²

D'altra banda entre la gent de mar, almenys en el Maresme, es diu *rifar-se* 'estripar-se la vela (de la barca)' StPolM [1929] i *AlcM* ho porta de Bna. Però també és mallorquí, i més antic: caigué el triquet i «*rifades* les poques veles que teniem ---», en la narració d'un «naufragi» que fa un pilot de Mallorca, publ. en «Homenatge que dedican a la Verge de Lluch los poetas mall., ab motiu de la coronació pontificia, 1884», Palma, p. xxxiv.²⁰

En l'article RIFA del DCEC vaig tractar críticament i detalladament de les etimologies germàniques i gregues que s'han atribuït a aquesta família romànica: com a resultat M-Lübke va donar en el REW aquesta família de mots disseminada entre quatre articles diferents (7330, 7308, 7309 i 7310): en part vindrien del gr. *ῥίψη* 'acció de tirar', derivat poc frequent del verb *ῥίπτω* 'jo tiro, llanço', que té *ῖ* breu (per tant en principi hauria hagut de donar *reῖa o *reva), en part de diversos mots alt-alemanys amb *-f-* representant en la *-p-* del germànic antic (a.-al. mj *rifeln*, a.-al. ant. *riffan* 'arrencar', longob. *rifft* 'madur') el sol fet de cercar en el longobard o en l'alt-al. l'origen d'un mot hispànic (o àdhuc francès), quan en fràncic i gòtic tindria una forma *HRAPŪN *condemna* ja inapel·lablement aquesta etimologia múltiple, des del punt de vista germànic.²⁵

Es tracta com ja indico allà d'una arrel expressiva, que tan aviat apareix amb vocal. RAF- com RIF-. com observa Prati, el joc de daus es diu a Milà *raffa*; en francès hi ha *raffe* «coup où chacun des dés amène le même point, ce qui fait gagner toute la mise», i fr. *rafler* 'arrabassar, arrapant': l'angl *raffle* d'origen francès ha pres justament el sentit de 'rifa, loteria'.⁴⁰

L'acc. moderna de *rifar-se* d'algú 'burlar-se'n, escarnir-lo' (més recentment també *rifar-se'l*) no és més que una aplicació figurada, des del sentit de venda, i de contesa brutal, que tenia el mot en llenguatge més tradicionalista.

DERIV. *Rifada Rifador. Rifaire Rifament Rifat Rifeta Riflet*⁵⁰

Rifle [1918, Pons M., *DFa.*; no *DOrt*], pres de l'angl *rifle* (pron *raifl*) 'fusell amb estries', derivat de *to rifle* 'estriar', manlleu del fr. ant. *rifler* (supra).

¹ Zaccaria dona *riffa* com a hispanisme propi del napolità, reportant l'opinió de Galtani en el mateix sentit. O sigui que res no impediria creure que, a Itàlia, aquesta família s'hagués creat, en part per gallicisme, i part per hispanisme; i en tot cas la procedència longobarda s'ha d'acollir amb tota incredulitat.⁶⁰

litat. Veg encara Ang Prati, amb més dades, totes de detall, i l'acord que són termes «da suono imitativo». —² El *DAG* porta un «*riflan*: instrument de fuster, spècie de garlopí que té la fulla de gúbia planera». Potser té raó *AlcM* en creure-ho error de lectura per *xiflan*. Ens hem de refiar del seu llibre, car ni amb *r-* ni amb *x-* el mot no ha estat registrat enlloc més (no *DFgra*, *Damen*, ni tampoc, amb *x-*, en *DAG*). *AlcM* barreja el mot amb *xamfrà* 'cantell d'un cos, d'un carrer', el qual segons ells té variant *šəfrán* a les Illes, i en cast. *chaflán*: alguns cat. acastellanats (pòster especialment bal.) han dit *chaflán* o *xamflà*. no he sentit mai *šəflán* ni *šəfrán* ni *čaflán* en el Princ., contra el que diu *AlcM* que és de tèmmer que, com fa sovint, dóna aquí pronúncies suposades. En tot cas el mot és manlleu del fr. *chanfrein*, *-frant*, i el cast. *chaflán* és una forma més alterada, cosa purament castellana. En aquest mateix article *xamfrà* l'*AlcM*, fent una de les seves deplorables barreges, posa un mall. *šiflánt*, en qualitat d'acc. 2, com una eina de fusteria que descriu en forma molt semblant a la de *riflan* de *DAG*. Aquesta forma *xiflant* és evidentment deguda a un encreuament amb l'arabisme cast. CHIFLA (*DCEC/DECH*), nom d'una ganiveta que usen certes tècniques per raspar i aprimar pells. Embull que hem de deixar en mans dels coneixedors de la terminologia d'oficis.

Rifa 'barra ---', V. *ràfec* *Rifalla* 'alboroc, festeta de beguda després de cloure un contracte' (Sort-Freixa, 1964), Aneu i Barravés (*AlcM*), variant de l'arabisme *ALIFARA*, amb influència de RIFAR; «per las *arri-fallas* dels arrendaments, 10 rals, 5 sous» (repetidament), en uns comptes que copio (1964) a Estafs (V. d'Espot), a. 1805, «per las *rifallas* del retaule, un picell de vi, tres sous y set ---», id. ib., a. 1807.

Riflan (*rifran* err. tip. *AlcM*), *rifle*, *riflet*, V. *rifa* *Rifloc* (eiv. «mechón», PzCabr.), V. *floc* *Rifol* (*rifoll*), V. *reblar* *Rigadissa*, V. *riure* *Rigal*, *rigalet*, V. *regar* *Rigalla*, *rigallós*, V. *riure* *Rigantell* 'reguitzell', V. *rec*, *rega* *Rigany* no ha existit mai *Riganzell*, V. *rec*, *rega* *Rigardà*: falsa l'etim. d'*AlcM* (que no és el moment de refutar, abusiü inventar un ll medieval *RIGARDANU), recordo *Rigastanum* en els docs. *Rigat*, *rigatell*, V. *rec*, *rega*

RÍGID, forma llatinitzant, en lloc del cat. ant. RĒGEU, 'fort, enèrgic, dur': vénen tots dos del ll. RĪGĪDUS 'rígid, ert, enravenat', derivat de *rĕgĕre* 'estar ert', 'ser rígid'. □ 1ª doc.: *rĕgeu* princ. S. XIII; *rĭgid*, *-do*, 1695 (i derivats Ss. xv-xvi).

Al masculí *rĕgeu* corresponia *rĕgea* en femení: «yo som fort tengut a 'N R. de Cardona, per parentesc e per altres *rĕgees* ra(s)ons» a. 1259 (CaCandi, *Misc. Hi. Cat* II, 501) El masculí es troba sobretot usat adverbialment: així ja en un doc. tortosí de la 1.ª meitat del S XIII (amb el canvi *zēy* > *zoy*, lleu i molt corrent en aquesta posició): «--- Companyes d'En R. de Muntcada feriren tan *rĕgou* que el catiu morí d'aquelles fe-